

Pozdravni nagovor gospe Barbare Radovan, generalne direktorice Direktorata za prostor, graditev in stanovanja

Spoštovane gospe in gospodje, prostorski načrtovalci, urbanisti, dragi kolegi!

Najprej vas v imenu Direktorata za prostor, graditev in stanovanja lepo pozdravljam na že 30. Sedlarjevem srečanju. Veseli me, da Društvo urbanistov in prostorskih planerjev že toliko let z organizacijo tega dogodka osvetljuje aktualne teme prostorskega načrtovanja in se tako kot mi na ministrstvu trudi za kakovosten slovenski prostor.

Trajnostni prostorski razvoj razumemo kot racionalno in učinkovito rabo prostora in usklajeno umeščanje dejavnosti v prostoru. V prostoru moramo sočasno zagotavljati možnosti za bivanje, družbeni in gospodarski razvoj, ohranjati našo čudovito naravo, naravne vire in zdravo okolje. Fizični prostor moramo pojmovati kot vrednoto, katere današnja uporaba naj ne ogroža zadovoljevanja potreb prihodnjih generacij, kar smo kot načelo zapisali tudi v novem zakonu o urejanju prostora.

Gotovo je, da se različni izzivi današnjega časa – energetska oskrba, mobilnost in promet, prehranska varnost, podnebne spremembe, zdravo okolje – izrazito izražajo v prostoru. Zato prostorsko načrtovanje in drugi instrumenti urejanja prostora niso le orodje prostorskega razvoja, ampak širšega, družbenega in gospodarskega, razvoja.

Za trajnostni razvoj je pomembno zavedanje, da je prostor omejena dobrina, zato moramo z njim ravnati varčno in preudarno. Poselitev moramo prednostno usmerjati v urbana naselja in poiskate načine za njihov notranji razvoj. Tako pri nas kot v Evropi in po svetu je vse pomembnejše izhodišče, da se pred poseganjem v odprte, zelene površine izkoristijo degradirana in opuščena območja. Ta se lahko z ustreznimi ukrepi sanirajo in ponovno vrnejo v uporabo, če pa zaradi svojih posebnosti niso primerna za poselitev ali gospodarske dejavnosti, jih lahko renaturiramo ali prepustimo naravni sukcesiji. Ponosni smo, da smo uspeli že v Operativni program za izvajanje evropske kohezijske politike za obdobje 2014–2020 vključiti ukrepe za reaktivacijo opuščenih in premalo izkoriščenih površin v mestih, ki bodo prispevali k učinkoviti rabi prostora in izboljšanju javnih površin, s tem pa tudi k izboljšanju pogojev za razvoj gospodarskih in družbenih dejavnosti ter k večji privlačnosti urbanega okolja za delo in bivanje.

Ker v Sloveniji nismo imeli popisa razvrednotenih območij, na podlagi katerega bi lahko ustrezno opredelili območja, v katera je najbolj smiselno vlagati sredstva za izboljšanje urbanega prostora, smo pristopili k sistematičnemu popisu degradiranih urbanih območij za 11 mestnih občin. Nadgradnjo metodologije in popis, ki je bil izveden na podlagi te, je leta 2016 izdelala ljubljanska fakulteta za arhitekturo. Rezultati so pokazali, da imamo v vseh 11 mestnih občinah skupno 3.200 ha nerevitaliziranih, funkcionalno in fizično razvrednotenih urbanih območij, kar je 8,1 % vseh površin. Tja danes usmerjamo evropska sredstva za urbani razvoj prek mehanizma celostnih teritorialnih naložb (CTN). Mestne občine tako že izvajajo projekte, ki podpirajo notranji razvoj in izboljšujejo kakovost bivanja v naših mestih, nekaj teh projektov pa se je že tudi končalo.

Za doseganje trajnostnega razvoja je ključen celovit pristop, ki v Sloveniji še ni splošno uveljavljen, ne na ravni države ne na ravni občin. Občasno pa se že pojavi zavedanje o nujnosti celovitih razvojnih dokumentov, v katerih se srečajo razvojne usmeritve in varstvene zahteve in katerih ključni del je tudi ocena, kako lahko zastavljene cilje dosežemo glede na razpoložljiva finančna sredstva, človeške vire in organizacijsko sposobnost družbe na ravni občine, regije ali države. To so dokumenti z jasno zastavljenim programom in

ukrepi, vezanimi na finančna sredstva, ter terminkim načrtom izvajanja, saj lahko le tako pripeljejo do uspeha in udejanjanja razvojnih vizij. Vsakoletno sprejemanje proračuna bi moralo biti povezano s premišljenim pregledom izvedenih in neizvedenih programov in projektov, z jasno sledljivostjo in jasno načrtano potjo nadaljnjega poteka dejavnosti.

Kot dobro prakso celovitega, razvojnega načrtovanja še vedno vidim trajnostne urbane strategije (TUS), za pripravo katerih smo sicer potrebovali spodbudo od drugod – pripravo strategij je kot pogoj za dostop do evropskih sredstev za urbani razvoj postavila Evropska unija. Toda pomemben je rezultat in TUS so zamek celovitega razvojnega dokumenta – so dokument, v katerem se srečajo razvoj, prostor in finančna komponenta. Učinkovitost jim dajejo izvedbeni načrt (IN TUS), v katerih so določeni posamezni projekti oziroma ukrepi, ki bodo prispevali k uresničevanju zastavljenih ciljev v strategiji. Pri njihovi pripravi je bilo poleg ključne angažiranosti občine pomembno tudi medsektorsko sodelovanje ter sodelovanje z javnostjo in drugimi deležniki.

Trudili se bomo, da se bodo taki dokumenti, ki so v tujini redna praksa, v bližnji prihodnosti kot nekaj samoumevnega sprejemali tudi v Sloveniji.

Sami smo Strategijo prostorskega razvoja Slovenije seveda povezali s cilji Strategije razvoja Slovenije po tem, ko smo opustili iluzijo o pripravi skupnega dokumenta. Osnutek nove strategije je že skoraj pripravljen in konec poletja ga bomo začeli predstavljati. Strategiji mora slediti akcijski načrt za njeno izvajanje, priprava katerega že poteka.

Razvojni trajnostni projekti, kot ste poimenovali današnje srečanje, so vedno aktualna tema, čeprav bi ob vseh velikih zavezah, strategijah in programih besedna zveza »razvojni trajnostni projekti« morala biti že pleonazem. Noben današnji razvojni projekt ne bi smel biti netrajnosten! Seveda pa je problem definicij na obeh straneh – kaj je razvojni projekt in kaj trajnostni razvoj. Ko se začnemo odmikati od načel in definicij ter se približujemo resničnemu življenju in našim dejavnostim v njem, stvari niso več tako preproste in jasne.

Kako rešujemo razvojne in prostorske izzive v praksi, nam bodo pokazale predstavitve v nadaljevanju. Iskreno se veselim prikaza dobrih primerov trajnostnih in razvojnih projektov v slovenskem prostoru. Verjamem, da bomo lahko v njih vsi našli navdih, kako svoj prostor narediti še boljši.

Hvala za pozornost. Vsem nam želim uspešen dan.

.....
Barbara Radovan, generalna direktorica Direktorata za prostor, graditev in stanovanja
Ministrstvo za okolje in prostor, Direktorat za prostor, graditev in stanovanja, Ljubljana, Slovenija
E-pošta: barbara.radovan@gov.si